

WEI

JUŻ WIEMY, ŻE

PLACIMY

ŚWIADOMOŚĆ PODATKOWA POLAKÓW 2024

JUŻ WIEMY, ŻE PŁACIMY

Świadomość podatkowa Polaków 2024

Badanie przeprowadzone przez
Maison & Partners na zlecenie
Warsaw Enterprise Institute



WEI

Maison
& PARTNERS

Spis treści

Podsumowanie	4
Wprowadzenie	5
Szczegółowe wyniki	7
Cele i metodologia badań	14
Charakterystyka demograficzna próby	15

Podsumowanie wyników

- **Wiemy, że nasze podatki finansują budżet, ale sądzimy, że to raczej PIT niż VAT**

Niemal 80 proc. Polaków spontanicznie wymienia podatki jako główne źródło finansowanie państwa. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że myśląc o finansach państwa oraz podatkach, Polacy zazwyczaj skupiają się na podatkach pobieranych od osób pracujących („z mojej pracy”, „z podatków osób zatrudnionych”), a nie np. podatkach od towarów i usług.

- **Wiemy już, że istnieje CIT!**

W ciągu ostatnich 7 lat (w porównaniu z badaniem przeprowadzonym w 2017 r.) wzrosła świadomość widać wśród Polaków istotny wzrost świadomości istnienia różnych rodzajów podatków. Obecnie po 95 proc. Polaków deklaruje, że zna podatek PIT (vs. 90 proc. w 2017 r.) oraz VAT (vs. 86 proc. w 2017 r.) oraz akcyzę na alkohol, wyroby tytoniowe i paliwa. Natomiast 80 proc. na wskaźniku znajomości uzyskują podatki: CIT (vs. 49 proc. w 2017 r.) oraz podatek od zysków kapitałowych.

- **46 proc. Polaków nie rozumie działania podatku Belki**

72 proc. Polaków twierdzi, że wie, na czym polega podatek PIT (vs. 70 proc. w 2017 r.) oraz VAT (vs. 58 proc. w 2017 r.), a 70 proc. – akcyza na alkohol, wyroby tytoniowe i paliwa. Znacznie mniej osób ma wiedzę nt. działania podatku CIT (30 proc. vs. 26 proc. w 2017 r.) oraz podatku od zysków kapitałowych (46 proc.).

- **Tylko 10 proc. z nas sądzi, że nie płaci żadnych podatków**

O ile w 2017 r. aż 21 proc. Polaków sądziło, że nie płaci podatków wcale, dzisiaj to tylko 10 proc. Jednocześnie nadal największa grupa Polaków ma świadomość płacenia podatku PIT (74 proc. vs. 72 proc. w 2017 r.). 59 proc. Polaków wie, że płaci VAT (vs. 42 proc. w 2017 r.), a 50 proc. – akcyzę na alkohol, wyroby tytoniowe i paliwo; wyniki te pokazują, że faktyczne rozumienie tych typów podatków jest mniejsze, niż wskazywałyby na to deklaracje badanych.

- **Unia wprowadza własne podatki, ale my o tym nie wiemy**

Większość Polaków (66 proc. – 70 proc.) nie ma świadomości, że w najbliższym czasie Unia Europejska wprowadzi nowe podatki wpływające bezpośrednio do budżetu UE.

- **System podatkowy jako całość oceniamy bardzo źle**

Dla większości Polaków obecny system podatkowy jest nieodpowiedni i powinien zostać uproszczony (obecnie 87 proc. Polaków jest tego zdania). Choć w porównaniu do 2017 r. jest on odbierany jako nieco mniej niesprawiedliwy i nieprzyjazny, to jeszcze bardziej skomplikowany.

Wprowadzenie

Trudno szukać pozytywów w kryzysach. Zwłaszcza tak poważnych kryzysach, jak te, których doświadczyliśmy w ciągu ostatnich czterech lat. Pandemia, wojna, inflacja. Być może jednak – gdy się uprzeć – dostrzeżemy jeden pozytyw, który wyniknął z tych kryzysowych sytuacji. Zaczęliśmy uważnie przyglądać się podatkom i temu, co rząd robi z zabranymi nam pieniędzmi.

Seria kryzysów pogorszyła naszą sytuację finansową, mimo że Polska nie wpadła w długotrwałą recesję, a płace nominalne nieustannie rosły. Warunki gospodarcze pogorszyły się na tyle, że zaczęliśmy się uważnie przyglądać podatkom. Było to o tyle łatwiejsze, że sam rząd zafundował nam wielką reformę podatkową pod nazwą „Polski Ład”, która nie miała wiele wspólnego z ładem. W rezultacie tych zawirowań nie tylko, że z niepokojem przyglądaliśmy się ile i jakich podatków musimy płacić, ale generalnie zaczęliśmy się interesować systemem podatkowym w Polsce jako całością.

To, oczywiście, nasza autorska interpretacja wyników badania opinii publicznej, które zleciliśmy firmie Maison & Partners. Jego wyniki podnoszą na duchu, gdyż sprowadzają się do dwóch głównych wniosków:

1) Polacy wiedzą, że płacą podatki.

2) Polacy są przekonani o konieczności prawdziwej, fundamentalnej naprawy polskiego systemu podatkowego.

A jeszcze w 2017 r. podatkowa samowiedza Polaków nie była tak oczywista. Ukazały się wówczas dwa badania o niepokojących wynikach. Z badania przeprowadzonego dla serwisu cieka-

weliczby.pl na temat wiedzy o źródłach finansowania programu 500+ (dzisiaj 800+) wynikało, że tylko 38 proc. Polaków ma świadomość, że program zasilają płacone przez nich daniny, 23 proc. uważa, że podatki na 500+ płacą... inni, a nie oni, a aż 21 proc. nie ma żadnej wiedzy w tym temacie. Z kolei z badania przeprowadzonego dla ZPP „Czego Polacy nie wiedzą o podatkach?” wynikało, że 21 proc. Polaków uważa, że... nie płaci podatków w ogóle. Ponadto aż 51 proc. Polaków nie słyszało nigdy o podatku CIT, 14 proc. o VAT, a 10 proc. o PIT. Aż 30 proc. nie rozumiało też (według własnych deklaracji), na czym polega PIT, 42 proc. na czym polega VAT, a 74 proc. na czym polega CIT.

Badanie zleczone przez nas miało na celu ponowne oszacowanie podatkowej samowiedzy Polaków. Powtórzyliśmy więc część pytań z badania ZPP. Podobnie jak tamto badanie obejmowało ono także kwestie świadomości problemów systemowych, które trapią polski kodeks podatkowy (m.in. skomplikowanie, nieprzejrzystość, niesprawiedliwość). Ponadto zapytaliśmy o kwestie jeszcze bardziej fundamentalną: czy Polacy w ogóle wiedzą, jak finansuje się wydatki państwa. Pytanie to jest tym bardziej zasadne dzisiaj, że w czerwcu Komisja Europejska uznała stan finansów publicznych Polski za wymagający objęcia procedurą nadmiernego deficytu. Dług publiczny wyniósł, co prawda, w zeszłym roku niecałe 50 proc. PKB, ale KE prognozuje trwałą tendencję wzrostową. W tym roku dług ma wynieść już 53,7 proc., w kolejnym 57,7 proc. itd. aż do przekroczenia progu ostrożnościowego 60 proc. i postępować dalej, aż do osiągnięcia pułapu 85 proc. PKB w 2035 r. Z punktu widzenia polityków, aby wyjść z tej procedury, najbardziej intuicyjnym działaniem w tej sytuacji jest właśnie podniesienie podatków. Byłoby to łatwiejsze, gdyby świadomość

podatkowa Polaków była niska. Na szczęście, nie jest. 78 proc. z nas wie, że pieniądze do budżetu państwa trafiają z naszych kieszeni i na pytanie, z czego finansowane są wydatki państwa, odpowiada wprost, że z „podatków”. (Wciąż niepokoi jednak, że aż 11 proc. Polaków tego nie wie, a reszta nie potrafi sformułować klarownego wyjaśnienia).

Najważniejsze jednak, że rośnie w narodzie wiedza, że podatki płaci każdy. W porównaniu z 2017 r. odsetek osób twierdzących, że jest inaczej (tj. że oni nie płacą) spadł aż o połowę i wynosi dzisiaj 10 proc. W porównaniu z badaniem przeprowadzonym w 2017 r. rzuca się w oczy także istotny wzrost świadomości istnienia różnych rodzajów podatków. W przypadku podatku CIT jest to wzrost z 49 proc. do aż 80 proc.! Ciekawostka: najmniej znanym okazuje podatek Belki. Zna go tylko 80 proc. respondentów. Wyjaśnieniem może być fakt, że 20 proc. Polaków... nie ma żadnych oszczędności, więc i powodu, by interesować się podatkiem od zysków kapitałowych.

Kwestią osobną jest niska wiedza o podatkowych planach Unii Europejskiej, a mianowicie o tym, że od stycznia 2026 r. zacznie obowiązywać podatek od śladu węglowego (CBAM) na towary importowane i będzie on trafiał bezpośrednio do budżetu UE, a od stycznia 2027 r. Unia Europejska będzie pobierać 30 proc. wpływów z ETS (handel uprawnieniami do emisji CO₂). O planach tych słyszało odpowiednio: 34 i 30 proc. Polaków.

Warto zwrócić uwagę, że myśląc o finansach państwa oraz podatkach, Polacy zazwyczaj skupiają się na podatkach pobieranych od osób pracujących („z mojej pracy”, „z podatków osób zatrudnionych”), a nie np. na podatkach od towarów i usług, co jest trafne o tyle, że formalnym płatnikiem VAT jest sprzedawca, ale już realnym (pokrywającym podatek w cenie produktu) jest każdy, nawet niepracujący konsument. Te niuanse mogą wynikać z ogólnego

skomplikowania systemu podatkowego. W końcu aż 81 proc. z nas uważa go za skomplikowany. To o 4 pp. więcej niż w 2017 r. Nawiasem mówiąc, pewną zagadką stanowi fakt, że spadł odsetek ludzi oczekujących jego uproszczenia (z 93 proc. do 87 proc.), uznających go za nieprzyjazny (z 85 proc. do 81 proc.) czy niesprawiedliwy (z 83 proc. do 77 proc.). Wyjaśnienie tej rozbieżności wymaga się dodatkowego badania. Pozostaje jednak faktem, że zdecydowana większość Polaków nie jest zadowolona z obecnej kondycji systemu podatkowego, a to niezadowolenie ma realne, potwierdzone w międzynarodowych rankingach przyczyny. Przykładowo Polska zajmuje dopiero 33. miejsce na 38 sklasyfikowanych krajów w rankingu International Tax Competitiveness Index 2023.

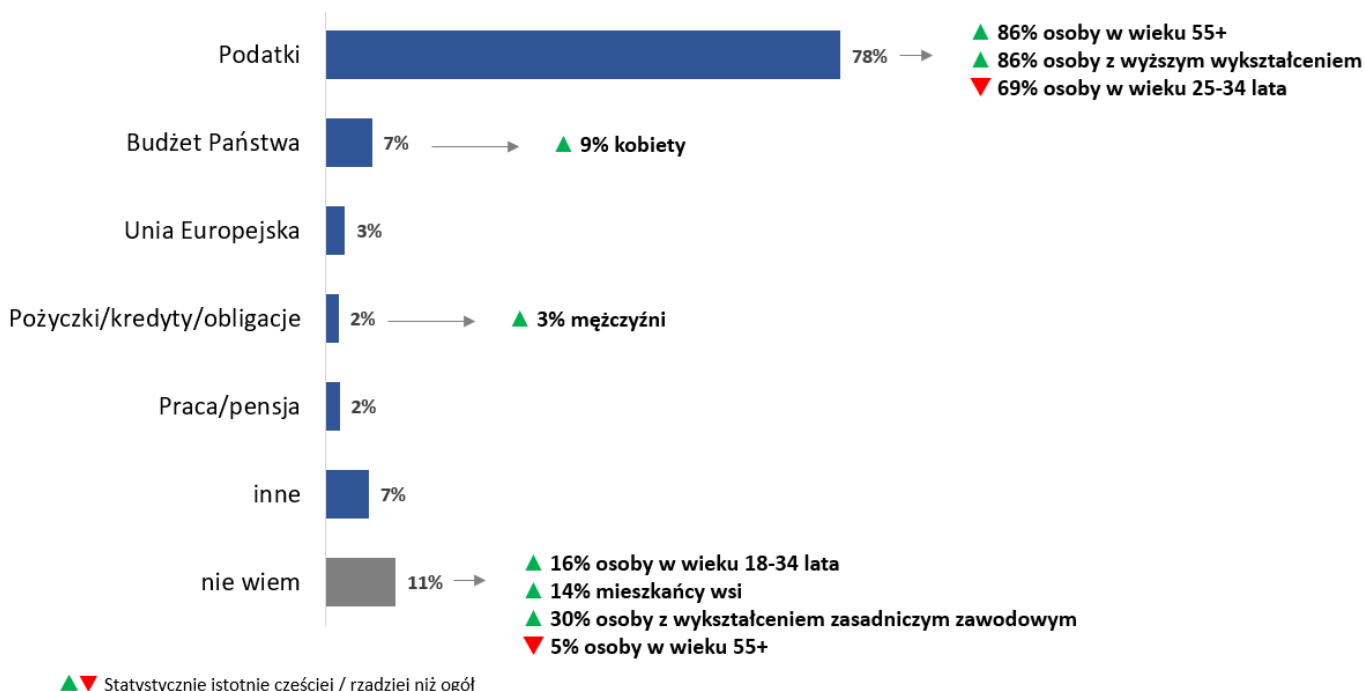
Świadomość podatkowa może uwrażliwić Polaków na kwestie wydatków państwa. Oszczędności to bowiem druga i lepsza droga do wyjścia z procedury nadmiernego deficytu. Kluczowa dla poprawy sytuacji finansów państwa jest presja ze strony polskiego społeczeństwa na polityków, by w końcu traktowali sprawy budżetowe poważnie. Warsaw Enterprise Institute podnosi świadomość Polaków w tym zakresie od lat, zwracając uwagę na to, że stabilne i proste środowisko podatkowe to warunek konieczny przyszłego rozwoju gospodarczego naszego kraju, a także wysokich wpływów budżetowych. Publikujemy analizy i stanowiska oraz książki i podcasty podejmujące tę tematykę. I tak co roku ukazuje się „Czarna Księga”, czyli kompendium nieudanych inwestycji publicznych. Co roku publikujemy też Wskaźnik Całkowitego Obciążenia Podatkowego, który wyliczamy wraz z kolegami ze słowackiego Conservative Institute of M. R. Štefánik. Co dwa tygodnie ukazuje się natomiast „Niszczarka podatków”, czyli krótki program na kanale Wolność w Remoncie opisujący najbardziej jaszkrawe absurdy podatkowe. Wszystkich, którym problematyka podatkowa leży na sercu, zapraszamy do współpracy.

Szczegółowe wyniki



Z czego finansowane są wydatki państwa?

PYTANIE OTWARTE; ODPOWIEDZI RESPONDENTÓW ZAKODOWANE POST FACTUM
N=1039 (wszyscy badani)



CYTATY

**„Z podatków
mieszkańców Polski”.**

„Z moich podatków”.

„Z naszych pieniędzy”.

„Z podatków, subwencji z UE”.

**„Z budżetu państwa, który
powstaje z podatków od
obywateli”.**

**„Z naszych podatków
i zadłużenia państwa
w bankach światowych”.**

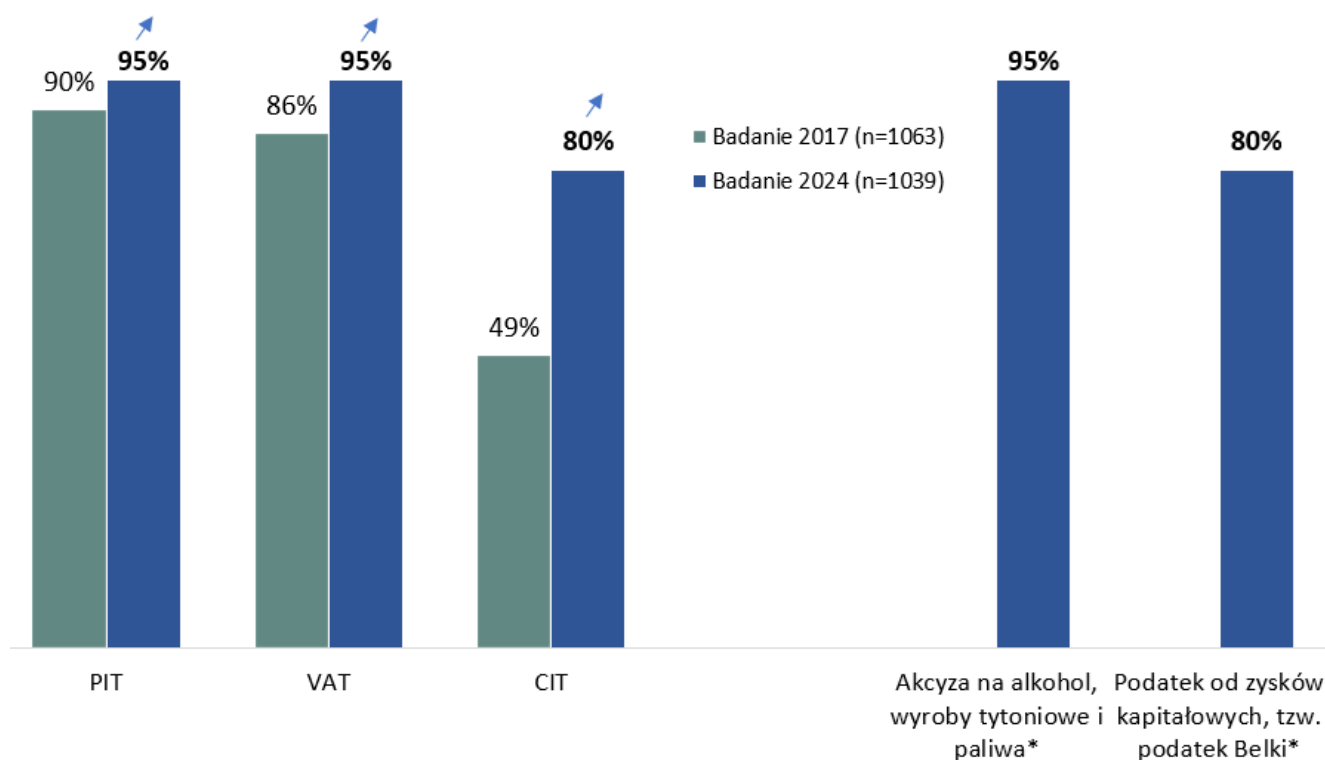
**„Z podatków firm,
przedsiębiorstw i osób fizycznych,
wszystkich osób zatrudnionych”.**

**„Z okradania podatkami
zaradnych, pracowitych
i przedsiębiorczych”.**

W porównaniu z badaniem z 2017 roku widać istotny wzrost znajomości (przynajmniej ze słyszenia) różnych typów podatków. W szczególności duży skok odnotowuje podatek CIT – w 2017 roku słyszało o nim niespełna 50 proc. Polaków, obecnie aż 80 proc. deklaruje, że zna ten rodzaj podatku.



Poniżej są różne rodzaje podatków. Czy znasz te podatki?



↑ Istotny statystycznie wzrost między pomiarami

*Typy podatków dodane w badaniu 2024

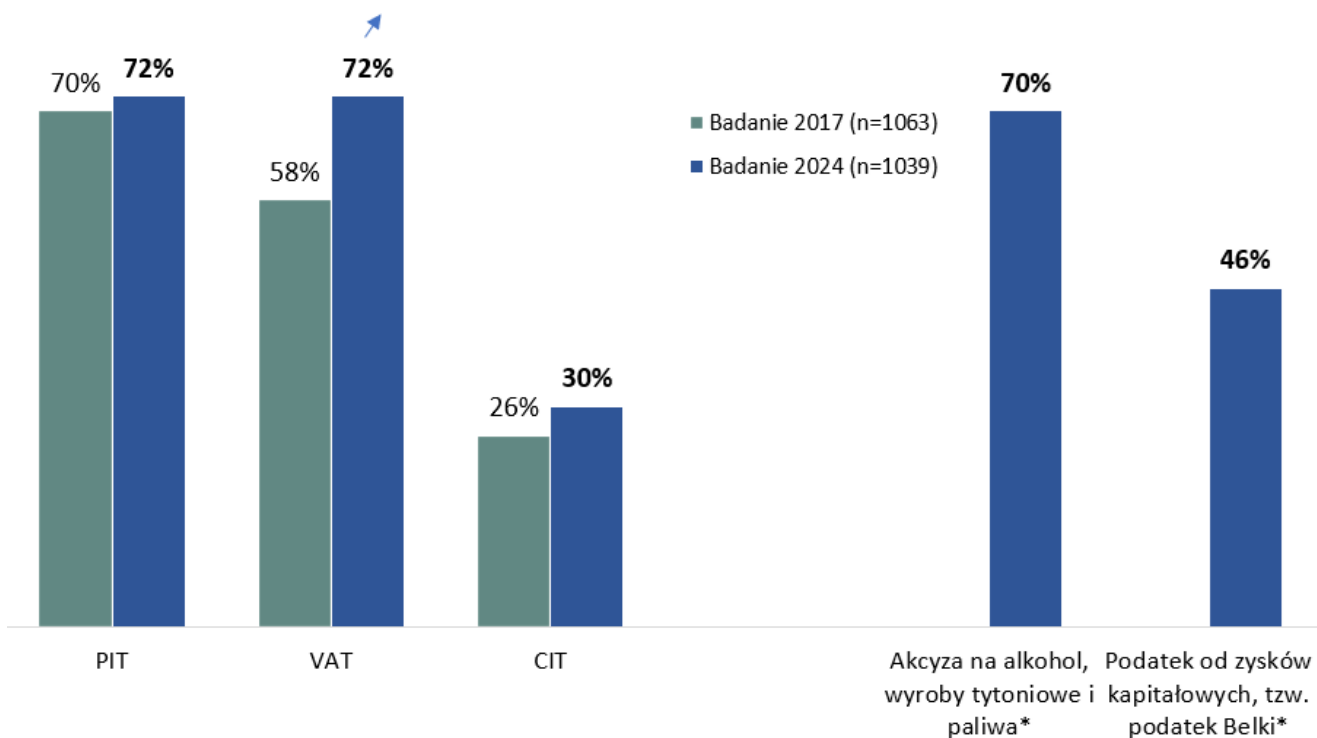


Jednocześnie pomimo znacznego wzrostu świadomości różnych typów podatków w porównaniu z badaniem sprzed 7 lat, tylko w przypadku podatku VAT widać wzrost rozumienia, na czym polega ten podatek. Obecnie aż 72 proc. Polaków deklaruje rozumienie, czym jest podatek VAT. Można jednak przypuszczać, że w rzeczywistości odsetek osób mających faktyczną wiedzę na temat podatku VAT jest mniejszy – niespełna 60 proc. Polaków ma świadomość, że jako osoby prywatne, płacą ten podatek (zob. s. 11).

Podatek CIT choć istotnie częściej rozpoznawany niż w 2017 roku, to nadal większość Polaków nie wie, na czym właściwie polega. Znany z nazwy, ale przez większość mało rozumiany, jest także podatek od zysków kapitałowych.



Poniżej są różne rodzaje podatków. Czy rozumiesz, na czym polegają te podatki?



↑ Istotny statystycznie wzrost między pomiarami



*Typy podatków dodane w badaniu 2024

Najwyższe wskaźniki znajomości oraz rozumienia różnych rodzajów podatków widać w grupie osób powyżej 55 lat, a najniższe – najmłodszych (w szczególności osób w wieku 18–24 l.).

Poniżej są różne rodzaje podatków. Powiedz czy znasz te podatki i rozumiesz, na czym polegają?

Dane z badania 2024

		OGÓŁ POLAKÓW	18– 24 lata	25– 34 lata	35– 44 lata	45– 54 lata	55 lat lub więcej
N=		1039	87	169	235	159	410
PODATEK PIT	znam i rozumiem	72%	52%	66%	70%	72%	80%
	znam, ale nie rozumiem	23%	32%	24%	24%	24%	19%
	nie znam	5%	15%	10%	7%	4%	1%
PODATEK VAT	znam i rozumiem	72%	76%	64%	69%	70%	76%
	znam, ale nie rozumiem	23%	14%	27%	25%	24%	23%
	nie znam	5%	10%	9%	6%	6%	1%
PODATEK CIT	znam i rozumiem	30%	29%	27%	26%	26%	34%
	znam, ale nie rozumiem	50%	39%	45%	52%	52%	53%
	nie znam	20%	32%	28%	21%	22%	13%
AKCYZA NA ALKOHOL, WYROBY TYTONIOWE I PALIWA	znam i rozumiem	70%	62%	66%	68%	69%	75%
	znam, ale nie rozumiem	25%	27%	24%	26%	26%	24%
	nie znam	5%	11%	11%	7%	5%	1%
PODATEK OD ZYSKÓW KAPITAŁOWYCH	znam i rozumiem	46%	23%	28%	46%	47%	58%
	znam, ale nie rozumiem	34%	36%	37%	32%	35%	34%
	nie znam	20%	40%	34%	22%	18%	9%

  Statystycznie istotnie częściej / rzadziej niż ogół



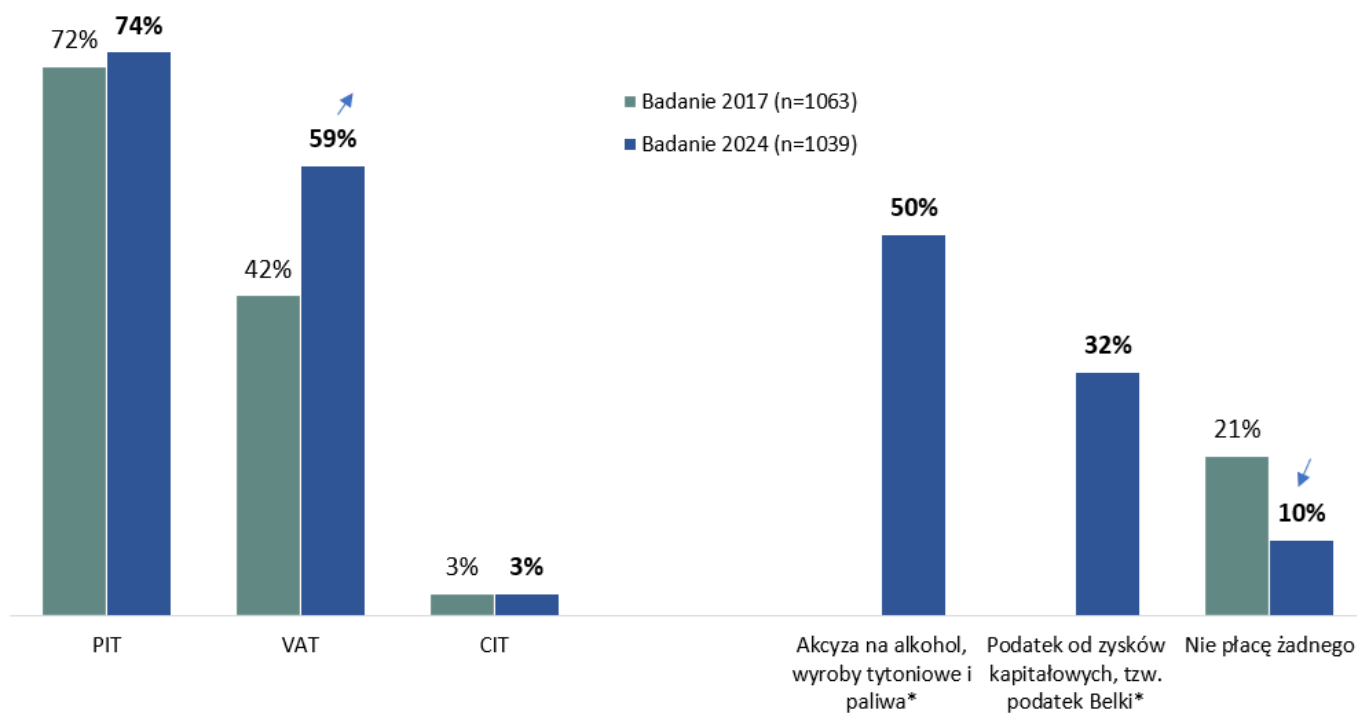
W porównaniu z pomiarem z 2017 r. widać wzrost świadomości płacenia podatków wśród Polaków – obecnie tylko 10 proc. (vs. 21 proc. w 2017 r.) twierdzi, że nie płaci żadnego podatku. Istotnie częściej w tej grupie są młodzi (18–24 l.), uczniowie/studenci oraz osoby niepracujące.

Istotnie wzrosła świadomość płacenia podatku VAT – obecnie niemal 60 proc. Polaków przyznaje, że płaci ten podatek, podczas gdy w 2017 r. nieco ponad 40 proc. miała tego świadomość.

Wciąż najwyższa świadomość płacenia dotyczy podatku PIT, jednak nadal nie wszystkie osoby zatrudnione w oparciu o umowę o pracę wiedzą, że płacą ten podatek – 19 proc. (vs. 16 proc. w 2017 r.) tej grupy uważa, że nie płaci podatku PIT.



Które z podanych poniżej podatków Ty osobiście płacisz jako osoba prywatna?



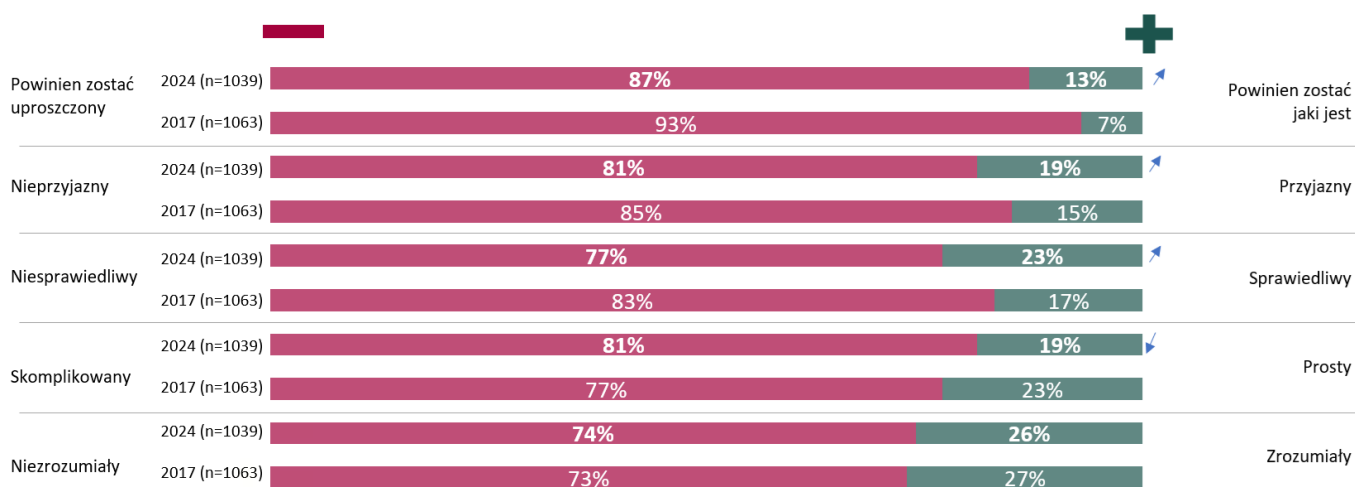
↗ ↘ Istotny statystycznie wzrost / spadek między pomiarami

*Typy podatków dodane w badaniu 2024

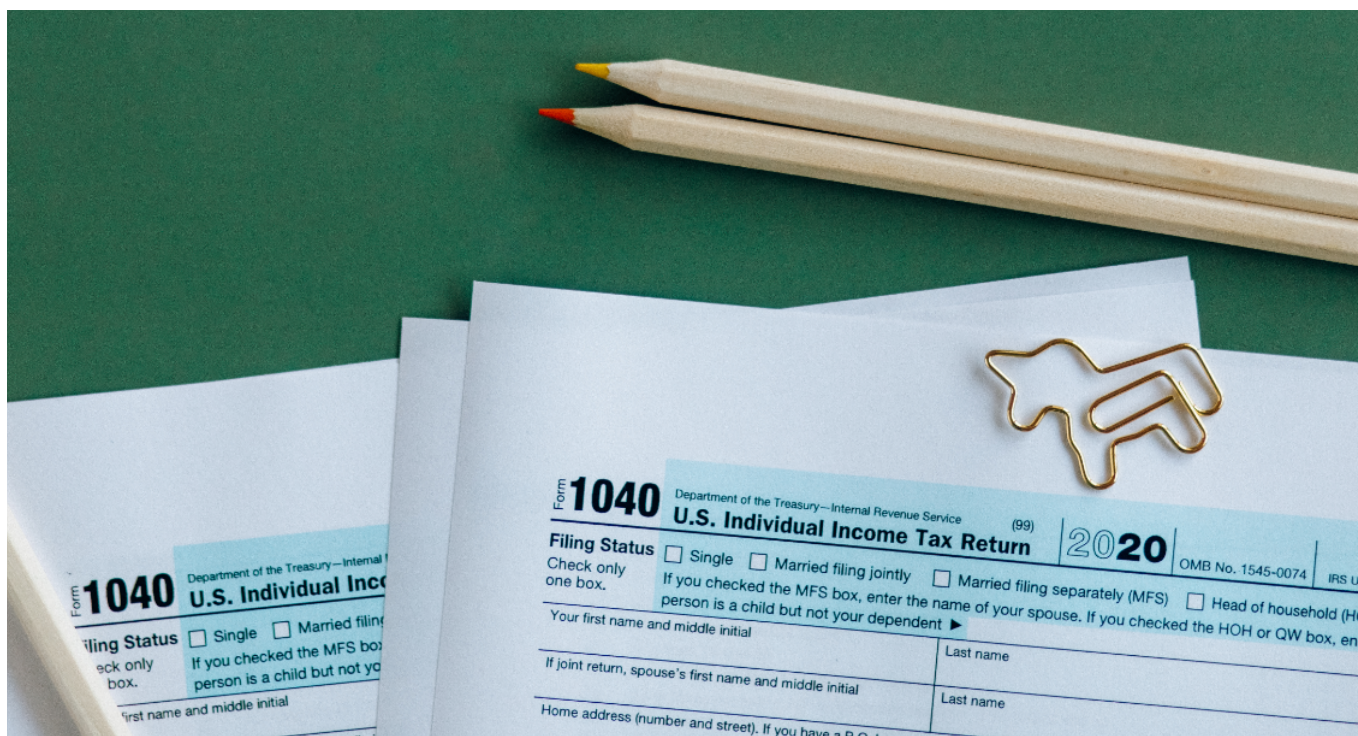
Nadal obecnie funkcjonujący system podatkowy jest postrzegany przez zdecydowaną większość Polaków negatywnie. Jednocześnie w porównaniu z 2017 r. nieco mniej osób uznaje, że powinien zostać zmieniony (87 proc. vs. 93 proc.), jest nieprzyjazny (81 proc. vs. 85 proc.) i niesprawiedliwy (77 proc. vs. 83 proc.), choć obecnie wydaje się bardziej skomplikowany (81 proc. vs. 77 proc.).



Które określenie z każdej z podanych poniżej par Twoim zdaniem lepiej opisuje obecny system podatkowy w Polsce?



↗ Istotny statystycznie wzrost / spadek między pomiarami





Czy wiesz, że w najbliższym czasie Unia Europejska wprowadzi nowe podatki wpływające bezpośrednio do budżetu UE?

od stycznia 2026 r. zacznie obowiązywać podatek od śladu węglowego (CBAM) na TOWARY importowane

■ Tak ■ Nie



Wyższa / niższa świadomość wśród:

- ▲ 38% osoby w wieku 55+
- ▼ 26% osoby w wieku 45–54 lata

od stycznia 2027 r. Unia Europejska będzie pobierać 30 proc. wpływów z ETS (handel emisjami)

■ Tak ■ Nie



Wyższa / niższa świadomość wśród:

- ▲ 35% mężczyźni
- ▲ 37% osoby w wieku 55+
- ▼ 26% kobiety
- ▼ 23% osoby w wieku 25–34 lata
- ▼ 24% osoby w wieku 35–44 lata



Cele i metodologia badań

Główny cel



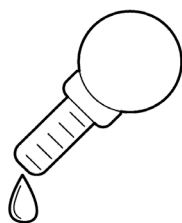
Głównym celem badania było poznanie wiedzy i opinii Polaków na temat obecnego systemu podatkowego oraz świadomości wprowadzania nowych podatków unijnych.

Metoda



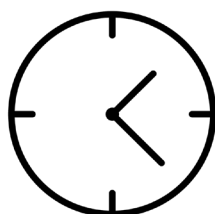
Badanie zostało zrealizowane metodą CAWI (Computer Assisted Web Interview) na panelu badawczym Ariadna.

Próba badawcza



Reprezentatywna próba Polaków 18+ ze względu na podstawowe zmienne demograficzne (płeć, wiek, wielkość miejsca zamieszkania), metoda doboru próby: losowo-kwotowa. Wielkość próby badawczej: N=1039. Szczegółową charakterystykę demograficzną próby przedstawiono na s. 15–16.

Termin



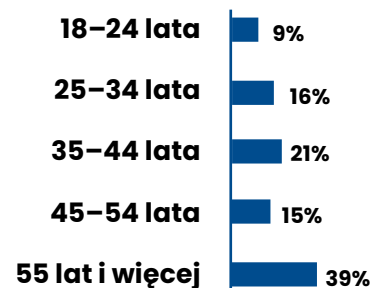
5–8 lipca 2024 r.

Charakterystyka demograficzna próby

PŁEĆ



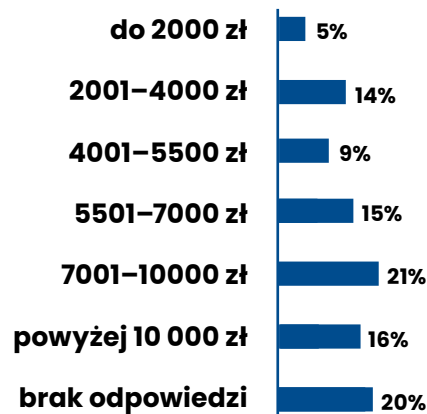
WIEK



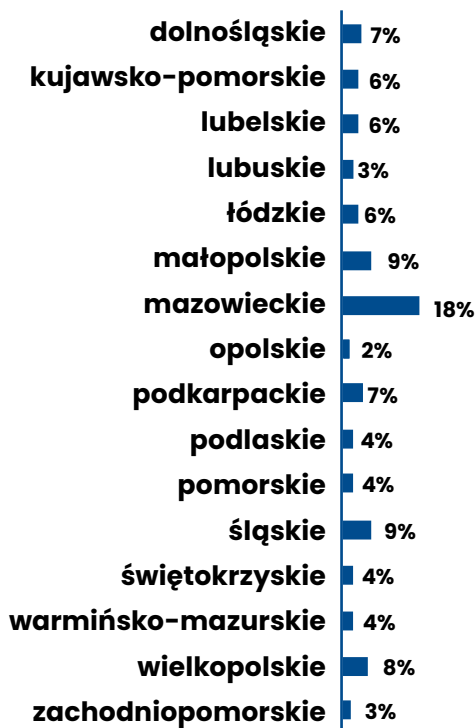
WYKSZTAŁCENIE



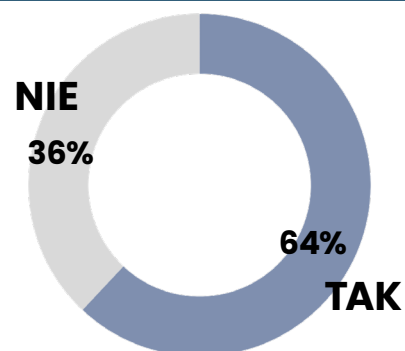
ŚREDNI DOCHÓD GOSP. DOM. NETTO



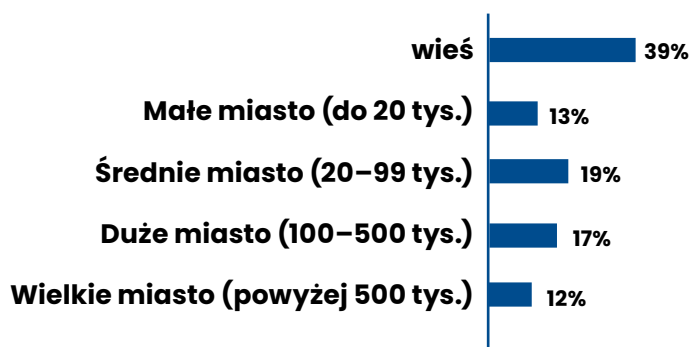
WOJEWÓDZTWO



POSIADANIE DZIECI



WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA



**Autorka składu:
Anna Śleszyńska**

Zdjęcia: Canva.com

Użyto czcionek: Poppins



**Warsaw Enterprise Institute
Al. Jerozolimskie 30/7
00-024 Warszawa**